

Renata Stasiak-Betlejewska¹, Wojciech Gliń²

RYNEK WEWNĘTRZNY W POLSCE W 2016 ROKU

Streszczenie: Celem niniejszej publikacji jest przedstawienie zarysu bieżącej sytuacji rynku wewnętrznego w Polsce. W publikacji wykorzystano głównie dane ze sprawozdań obejmujących wszystkie typy podmiotów prowadzących działalność handlową, niezależnie od ich struktury organizacyjnej czy formy własności.

Słowa kluczowe: Polska, rynek wewnętrzny,

5.1. Wstęp

Rynek wewnętrzny - w systemie prawnym Unii Europejskiej, definicja rynku wewnętrznego znajduje się w Art. 26 ust. 2 TfUE, który definiuje go jako: "obszar bez granic wewnętrznych, na którym zostaje zapewniony wolny przepływ towarów, osób, usług i kapitału zgodnie z postanowieniami niniejszego Traktatu".

Do prawa europejskiego koncepcję rynku wewnętrznego wprowadzono art. 13 Jednolitego Aktu Europejskiego. Dodatkowo w podobnym duchu wypowiada się Traktat o Unii Europejskiej w art. 3 ust. 3: "Unia ustanawia rynek wewnętrzny. Działa na rzecz trwałego rozwoju Europy, którego podstawą jest zrównoważony wzrost gospodarczy oraz stabilność cen, społeczna gospodarka rynkowa o wysokiej konkurencyjności zmierzająca do pełnego zatrudnienia i postępu społecznego oraz wysoki poziom ochrony i poprawy jakości środowiska naturalnego. Wspiera postęp naukowo-techniczny. Zwalcza wyłączenie społeczne i dyskryminację oraz wspiera sprawiedliwość i ochronę socjalną, równość kobiet i mężczyzn, solidarność między pokoleniami i ochronę praw dziecka".

Rynek wewnętrzny, jednolity rynek, jednolity rynek europejski, zwany także jednolitym rynkiem wewnętrznym. Jest to obszar obejmujący terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej, nie podzielony w praktyce wewnętrznymi granicami, na którym realizuje się tzw. cztery wolności: swobodę przepływu towarów, osób, usług i kapitału. Jego zewnętrznym celem jest wzrost konkurencyjności UE.

Na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto, że usługi są wytwarzane przez jednostki, których podstawowy rodzaj działalności sklasyfikowano wg PKD

¹ *Politechnika Częstochowska*

² *Politechnika Częstochowska*

w sekcjach:

- G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle;
- H – Transport i gospodarka magazynowa;
- I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi;
- J – Informacja i komunikacja;
- K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa;
- L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości;
- M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna;
- N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca;
- O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne;
- P – Edukacja;
- Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna;
- R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją;
- S – Pozostała działalność usługowa;
- T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby;
- U – Organizacje i zespoły eksterytorialne.

Opracowanie prezentuje wyniki badań dotyczące przedsiębiorstw, jak również podstawowe dane o zjawiskach i tendencjach obserwowanych na rynku tj. wielkości sprzedaży, rozwoju sieci handlowej, uwarunkowań międzynarodowych. Uzupełnieniem informacji o procesach rynkowych jest zaprezentowanie danych dotyczących dostaw i zapasów wybranych produktów oraz ich spożycia.

W publikacji wykorzystane zostały informacje ze sprawozdań statystycznych wzbogacone wybranymi źródłami administracyjnymi dotyczącymi wszystkich typów podmiotów prowadzących działalność usługową. Wyniki badań zostały przedstawione w przekrojach terytorialnych oraz według struktury organizacyjnej i formy własności podmiotów. Dane według rodzajów działalności zaprezentowane zostały w układzie Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007.

Informacje zaprezentowane w publikacji zostały opracowane na podstawie wyników badań statystycznych przeprowadzonych za pomocą sprawozdań:

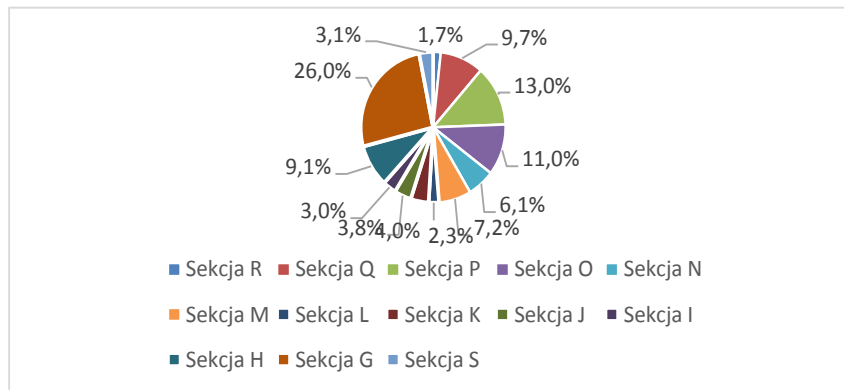
- a) W zakresie podmiotów z liczbą pracujących 9 osób i mniej:
 - SP-3 Sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw,
 - H-01/k Kwartałne badanie przychodów w przedsiębiorstwach handlowych,
- b) W zakresie podmiotów z liczbą pracujących 10 osób i więcej:
 - H-01a Sprawozdanie o działalności sklepów detalicznych i stacji paliw,
 - H-01g Sprawozdanie o sieci placówek gastronomicznych,

- H-01s Sprawozdanie o sprzedaży detalicznej i hurtowej,
 - H-01w Sprawozdanie o sieci handlowej,
 - DG-1 Meldunek o działalności gospodarczej,
 - F01/I01 Sprawozdanie o przychodach, kosztach i wyniku finansowym, oraz o nakładach na środki trwałe
 - F-02 Statystyczne sprawozdanie finansowe,
 - SP Roczna ankieta przedsiębiorstwa,
 - P-01 Sprawozdanie o produkcji,
- c) W zakresie jednostek z liczbą pracujących powyżej 49 osób:
- P-02 Meldunek o produkcji wyrobów i zapasach.

Wykorzystane zostały również dane ze sprawozdania SG-01 – Statystyka gminy: gospodarka mieszkaniowa i komunalna oraz informacje z systemów administracyjnych Ministerstwa Finansów.

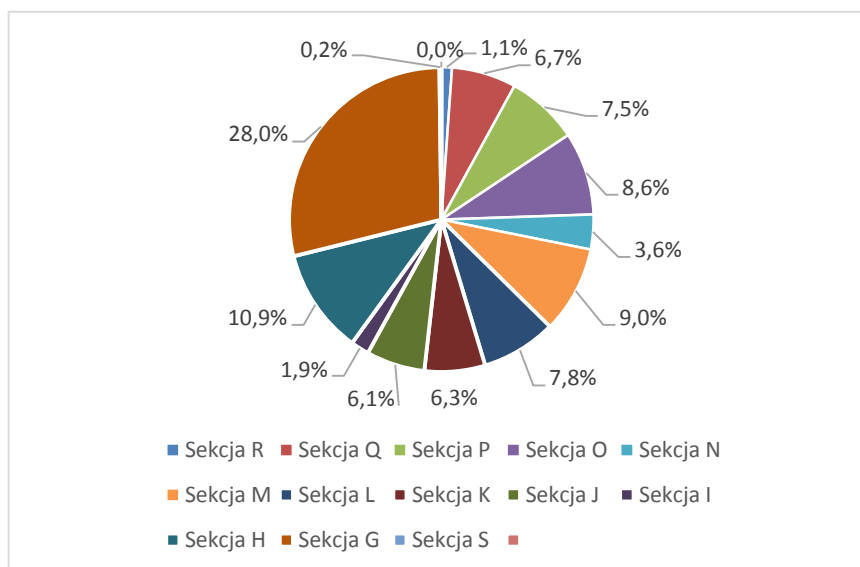
5.2. Rynek wewnętrzny

W 2016 r. w Polsce według wstępnych danych wartość dodana brutto wytworzona przez podmioty prowadzące działalności o charakterze usługowym stanowiła 64,2% wartości dodanej brutto całej gospodarki narodowej. Jednocześnie w jednostkach tych pracę znalazło 58,3% ogółu pracujących. Działalnością dominującą wśród podmiotów usługowych pod względem wartości dodanej była działalność handlowa, której udział stanowił 28,0% wartości dodanej wytworzonej przez wszystkie jednostki prowadzące działalności o charakterze usługowym. Udział drugiej pod względem wielkości wartości dodanej działalności - transport i gospodarka magazynowa ukształtował się na poziomie 10, 9%, natomiast udział działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej wyniósł 9,0%. W porównaniu z poprzednim rokiem w największym stopniu zmniejszył się udział działalności związanej z informacją i komunikacją oraz z opieką zdrowotną i pomocą społeczną. Rysunek 5.1. przedstawia strukturę pracujących w 2016 r.

Rysunek 5.1. Struktura pracujących w usługach wg sekcji PKD w 2016 r.
 Źródło: GUS, Zatrudnienie i wynagrodzenia w gospodarce narodowej w I kwartale 2016r.

W końcu 2016 r. najwięcej osób pracowało w przedsiębiorstwach zaliczanych do sekcji „Handel i naprawa pojazdów samochodowych”. Drugie miejsce ze względu na liczbę pracujących przypadło działalności edukacyjnej 13, 0%, a kolejne sekcji „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne” 11,0%. Rysunek 5.2. pokazuje wartość dodanej brutto w usługach wg sekcji PKD.

Rysunek 5.2. Struktura wartości dodanej brutto w usługach wg sekcji PKD w 2016r.

Źródło: GUS, Zatrudnienie i wynagrodzenia w gospodarce narodowej w I kwartale 2016r.

W 2016 r. działalnością dominującą wśród jednostek usługowych pod względem przeciętnego zatrudnienia była również działalność handlowa, w której zatrudnionych było 1 653,8 tys. osób. Drugą pozycję zajęła działalność edukacyjna z przeciętnym zatrudnieniem 1 056,3 tys. osób. Najwyższy procentowy wzrost przeciętnego zatrudnienia wśród działalności usługowych odnotowano w sekcji N „Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca” o 8,3%, natomiast spadek został wykazany tylko w działalności finansowej i ubezpieczeniowej o 1,7%. Najniższe przeciętne zatrudnienie na poziomie 122,6 tys. osób odnotowano w sekcji R „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją”, pomimo iż w porównaniu z 2015 r. wzrosło ono o 1,4%. Najwyższe przeciętne wynagrodzenie brutto w 2016 r. odnotowano w sekcji „Informacja i komunikacja” 7 061 zł, „Działalność finansowa i ubezpieczenia” 6 741 zł, oraz „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne” 5 050 zł. Z kolei najniższe przeciętne wynagrodzenie brutto na poziomie 2 594 zł odnotowano w podmiotach zaliczanych do sekcji I „Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi”. W sekcji G „Handel i naprawa pojazdów samochodowych” wartość przeciętnego wynagrodzenia brutto wyniosła 3 429 zł i wzrosła w porównaniu z 2015 r. o 4,6%. Największy procentowy wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w 2016 r. o 5,6%, w porównaniu z rokiem poprzednim, odnotowano w sekcji J „Informacja i komunikacja”, przy jednoczesnym wzroście przeciętnego zatrudnienia odpowiednio o 5,6%. Znaczny wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia o 5,5% zaobserwowano również w sekcji O „Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne” oraz o 5,4% w sekcji I „Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi”.

5.3. Handel wewnętrzny

W 2016 r. według wstępnych danych udział handlu w tworzeniu produktu krajowego brutto wyniósł 15,9%, a w wartości dodanej brutto 18,0%. Tabela nr 5.1. prezentuje wstępne dane w tworzeniu produktu krajowego brutto.

Tabela 5.1. Wstępne dane udziału w tworzeniu produktu krajowego brutto w 2016r.

Wyszczególnienie	2014	2015	2016*
Udział handlu w tworzeniu PKB w %	15,8	15,7	15,9
Udział handlu w wartości dodanej brutto w %	17,8	17,6	18,0

Źródło: Rynek wewnętrzny w 2016 r. GUS, Warszawa, 2017.

W 2016 r. wartość przychodów ze sprzedaży w cenach bieżących osiągnięta przez przedsiębiorstwa handlowe ukształtowała się na poziomie 1639,0 mld zł. Największą część tych przychodów zrealizowana była przez przedsiębiorstwa prowadzące działalność hurtową - 57,0% . Udział handlu detalicznego wyniósł 31, 3% natomiast handlu hurtowego i detalicznego pojazdami samochodowymi oraz ich naprawą 11,7%. Przedsiębiorstwa z liczbą pracujących powyżej 49 osób osiągnęły przychody na poziomie 788,2 mld zł czyli 48,1% przychodów ogółem, przedsiębiorstwa z liczbą pracujących od 10 do 49 osób uzyskały przychody w wysokości 417,8 mld zł, a przychody przedsiębiorstw z liczbą pracujących 9 i mniej osób wyniosły 433,0 mld zł, co stanowi 26,4% przychodów ogółem. Przychody ze sprzedaży towarów i materiałów stanowiły 91,2% ogólnej wartości przychodów z działalności operacyjnej przedsiębiorstw handlowych.

Koszty z działalności operacyjnej poniesione przez podmioty z liczbą pracujących powyżej 49 osób wyniosły 736,0 mld zł i stanowiły 48,0% ogółu kosztów operacyjnych wykazanych przez podmioty handlowe, podczas gdy przedsiębiorstwa z liczbą pracujących od 10 do 49 osób poniosły koszty w wysokości 395,5 mld zł, a podmioty z liczbą pracujących 9 i mniej osób 402,3 mld zł. Znaczący udział w kosztach stanowiły koszty zatrudnienia. Najwyższy udział kosztów zatrudnienia w kosztach działalności operacyjnej odnotowano dla podmiotów z liczbą pracujących powyżej 49 osób.

W 2016 r. obroty przedsiębiorstw handlowych w handlu detalicznym były wyższe o 6,3% w porównaniu z rokiem poprzednim. Wzrost obrotów zanotowano zarówno w podmiotach sprzedających towary nieżywnościowe, jak i w przedsiębiorstwach sprzedających żywność, napoje, wyroby tytoniowe. Wysoki wzrost obrotów w kolejnym roku zaobserwowano w przedsiębiorstwach prowadzących handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi. Obroty przedsiębiorstw zajmujących się sprzedażą detaliczną paliw wzrosły o 7,6%.

W 2016 r. sprzedaż detaliczna w cenach bieżących zrealizowana przez przedsiębiorstwa handlowe i niehandlowe wyniosła 755,0 mld zł i była o 4,6%

wyższa niż przed rokiem. W punktach sprzedaży detalicznej wartość sprzedanych towarów wyniosła 719,8 mld zł, z tego wartość żywności i napojów bezalkoholowych - 172,3 mld zł, napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych - 57,5 mld zł i towarów nieżywnościowych – 490,1 mld zł. W placówkach gastronomicznych sprzedaż detaliczna wyniosła 35,1 mld zł.

Sprzedaż w przedsiębiorstwach handlowych wyniosła 87, 4% wartości ogółem sprzedaży detalicznej i jej udział był o 0,4 p. proc. wyższy niż przed rokiem. Pozostała sprzedaż była realizowana przez przedsiębiorstwa, których podstawowym rodzajem działalności nie był handel, lecz np. produkcja czy gastronomia. Tabela 5.2. pokazuje sprzedaż detaliczną w latach 2014-2016.

Tabela 5.2. Sprzedaż detaliczna w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie A - liczby bezwzględne	2014	2015	2016
b - analogiczny okres roku poprzedniego=100		w mln zł	
Ogółem.....	704841,5	721998,5	754964,4
b	102,8	102,4	104,6
w tym przedsiębiorstwa handlowe.....	609103,4	628419,2	659915,1
b	102,5	103,2	105,0

Źródło: Rynek wewnętrzny w 2016 r. GUS, Warszawa, 2017.

Tabela 5.3. pokazuje sprzedaż detaliczną towarów według grup.

Tabela 5.3. Sprzedaż detaliczna towarów według grup (ceny bieżące)

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	
		w mln zł		2015=100
Ogółem.....	704841,5	721998,5	754964,4	104,6
żywność i napoje bezalkoholowe.....	189242,8	191697,7	202530,8	105,7
napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe.....	58646,7	58939,1	62072,1	105,3
towary nieżywnościowe (bez wyrobów tytoniowych).....	456951,9	471361,6	490361,5	104,0

Źródło: Rynek wewnętrzny w 2016 r. GUS, Warszawa, 2017

W 2016 r. sprzedaż detaliczna w cenach bieżących była wyższa w porównaniu z rokiem poprzednim w większości województw. W województwie mazowieckim,

którego udział w sprzedaży ogółem pozostał dominujący i wyniósł 28,7% sprzedaż wzrosła o 4,2%. Drugim województwem o znaczącym udziale w sprzedaży ogółem było podobnie jak przed rokiem województwo wielkopolskie, a przedsiębiorstwa posiadające siedzibę na jego terenie odnotowały wzrost sprzedaży o 10,1%. Ponadto w 2016 r. wzrost sprzedaży w porównaniu z poprzednim rokiem zaobserwowano w województwach: małopolskim, dolnośląskim, śląskim, pomorskim, łódzkim, kujawsko-pomorskim, podkarpackim, świętokrzyskim oraz lubuskim. W pozostałych województwach nastąpił spadek sprzedaży, przy czym największy w województwie warmińsko-mazurskim.

5.4. Wnioski

W 2016 r. sprzedaż detaliczna w cenach stałych zrealizowana przez przedsiębiorstwa handlowe i niehandlowe była o 6,2% wyższa niż przed rokiem. Najwyższy wzrost odnotowano w sprzedaży towarów konsumpcyjnych nieżywnościowych. Obserwowano również wzrost sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych. Sprzedaż detaliczna towarów i wyrobów własnych w placówkach gastronomicznych była o 12,1% wyższa niż w 2015 r.

Na koniec 2016 r. szacowana liczba sklepów w Polsce wyniosła nieco ponad 367 tys. i była o 1,7% wyższa niż przed rokiem. Powierzchnia sprzedażowa sklepów również wzrosła i stanowiła wielkość ok. 37 094 tys. m². Stabilny wzrost powierzchni w sklepach zanotowano we wszystkich prezentowanych przedziałach powierzchniowych. Największy procentowy przyrost powierzchni sprzedażowej miał miejsce w sklepach z przedziału wielkości 400-999 m², nieco mniejszy w sklepach o powierzchni 99 m² i mniej oraz w sklepach z przedziału wielkości 100-399 m². Najniższy wzrost powierzchni zaobserwowano w sklepach największych. W 2016 r. odnotowano niewielki wzrost liczby supermarketów i hipermarketów w porównaniu z rokiem poprzednim, w wyniku, czego na jeden sklep tych kategorii przypadało średnio 5038 osób, podczas gdy w 2015 r. było to odpowiednio 5130 osób. W 2016 r. szacowany udział wartości sprzedaży realizowanej łącznie przez supermarkety i hipermarkety w sprzedaży detalicznej w sklepach i na stacjach paliw stanowił 25,0% i był o 0,4 p. proc. wyższy niż przed rokiem. W 2016 r. szacowany udział wartości sprzedaży realizowanej łącznie przez supermarkety i hipermarkety w sprzedaży detalicznej w sklepach i na stacjach paliw stanowił 25,0% i był o 0,4 p. proc. wyższy niż przed rokiem.

INTERNAL MARKET IN POLAND IN 2016

Abstract: The aim of this publication is to present an outline of the current situation of the internal market in Poland. The publication uses mainly data from reports covering all types of entities conducting business activity, regardless of their organizational structure or form of

ownership.

Key Words: Poland, internal market,

Literatura

- [1]. Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2016, Warszawa, Rok LXXVI.
- [2]. Zatrudnienie i wynagrodzenia w gospodarce narodowej w 2016r. GUS, Warszawa, 2017.
- [3]. Rynek wewnętrzny w 2015r., GUS, Warszawa 2016.
- [4]. Rynek wewnętrzny w 2016r., GUS, Warszawa 2017.
- [5]. Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2015, Warszawa, Rok LXXV.